

HONDERDVIJFTIG JAAR GELEDEN LEEFDE ER TUSSCHEN DE BRABANTSCHHE HEUVELS EEN KLUIZENAAR

Verhaal van een tocht door het land van de popels, de hei en het bosch

Brabant, het stilste, het droomerigste deel van ons volksgebied! Hoe verder men er van de groote wegen afdaalt, hoe dieper men langs kronkelende keistraatjes en eindeloze zandbanen tot kleine parochies doordringt, des te meer komt een gast in dit bescheiden en lieflijke land tot het besef: Brabant wordt vaak vergeten. Maar Brabant vergeet zichzelf niet. Het leeft het leven uit de wereld van groot gerucht mee, het weet, wat er te koop is, maar het leeft er in mee op zijn eigen wijze. Het eerste voorjaar dringt door in de bermen der volle sloten en in de takken der popels en wilgen. Af en aan rijden de mestkarren naar het land, waar de grond bruin geploegd ligt; de winterrog komt groen-grassig omhoog; men werkt aan de lente en het voorjaar begint vroeg op het boerenland: zoodra de vorst uit den grond is.

In deze eerste veel belovende dagen wilden wij Brabant opzoeken. Eén van de redenen daartoe was een onderzoek ter plaatse naar de woorden van een kluzenaar uit vroeger tijd. Het ging om een voorspelling; zij is niet nieuw; zij heeft reeds eerder opgang gemaakt; toch leek het nuttig haar te verifiëren en er een kleinigheid van te vertellen. Brabant is een land van sagen, van kasteelen, kloosters en dorps-geschiedenissen, waaromheen legenden waren. Men houdt u staande en wijst op een heuvel, een boom of een steen en ge hoort: Zóóveel honderd jaar geleden... Een dergelijke geschiedenis vormen de voorspellingen van een kluzenaar van Vorstenbosch.

Vorstenbosch is een gehucht halverwege Uden en Veghel; een kleine dorpskern om een kerk, een kring van nederige boerderijen in karig ontgonnen land. Men leeft er een geruchtloos leven, een bestaan terzijde van wegen en verbindingen. In de buurt bevindt zich een dulfornatie, „de bergen” zeggen ze in Vorstenbosch; het zijn onregelmatige zandheuveld, die reeds van ver af in het landschap omhoog steken.

Honderdvijftig jaar geleden leefde er in de „bergen” een kluzenaar.

Maar laat ons eerst het dorp betreden. Komt ge er binnen en vraagt naar de voorspellingen, dan kijkt men u glimlachend aan. „Weet u daar ook al van? Ja, dat is ons bezit; dat is nu eenmaal zoo.” En ze zeggen: „U bedoelt van den smid; kijk maar; hij woont daarginds; hij ziet slechts met één oog.”

„En is er nooit eerder in Vorstenbosch een smid met één oog geweest?”

Voor zoover ze weten, neen.

En de kerk? Er is inderdaad enkele jaren geleden een nieuwe kerk gebouwd; vlak naast de oude en zij staat in tegenovergestelde richting als deze. Hoe komt men aan de voorspellingen van den kluzenaar van Vorstenbosch? Men kent ze slechts bij overlevering van ouder op ouder. Tegenwoordig zijn er in Vorstenbosch nog enkele ouden van dagen, die zich herinneren, dat hun ouders of grootouders ervan vertelden. Men verwijst ons naar een boer, een paar huizen verder dan de bakker; het is een man van ver in de zestig; dat is degeen, die er het meeste van weet.

Wij kloppen aan; in het achterhuis zit de familie aan tafel; vader terzijde in den rieten leunstoel; moeder, dochter en zoon om den disch. Een schaal met dampende aardappelen en stukjes varkensvleesch staat voor hen; de vorken rinkelden op de borden. Wij willen ons alweer terugtrekken, maar vader roept nadat hij ons even monsterend heeft aangekeken: „Kom der maar in, jongen.”

Ziet u; hier aan dezen eenvoudigen boerendisch, in een nederige woning, waar de zorg haar plaats aan den haard heeft, de gelaten vroeg gerimpeld zijn en gestage arbeid de handen en gestalten vormt, voelt men zich dié in Brabant. Daar wordt gesproken van mensch tot mensch; daar is helderheid van begrip, eenvoud van levensopvatting en een sterk geloof, dat onwankelbaar vast-

houdt aan de toekomst onder het motto: „Na lijden komt verblijden.”

Het woord van een kluzenaar

De kluzenaar! „Honderdvijftig jaar geleden,” zegt de boer, terwijl hij met een vinger het raam uit wijst, „woonde hij daarginds in de „bergen”. Toen ik jong was, werd er nog van verteld. Het moet een eenyoudig man geweest zijn, een nederig mensch, voor wien ieder eerbied had. Die mensch had de gave, de dingen vooruit te kunnen zien. Ruth Antonius heette hij.

Ruth Antonius heeft gezegd, dat er eens een tijd van oorlog in de streek zou komen. Dan vloede er veel bloed in het Lendersgat (een vlakke tusschen de heuvels). Als die tijd er was, zou in Vorstenbosch een smid met één oog wonen. En er zou een kerk komen, maar voordat de oude versleten zou zijn bouwde men een nieuwe. Haar toren zou den anderen kant uit staan. Soldaten zouden hun paarden in de kerk stallen (de oude kerk is thans pakhuis) en de smid zou het paard beslaan van een ontroonden en verstooten koning; voordat het paard beslagen was, zou deze hooge persoon weer vertrekken en hij zou aan den verkeerden kant op zijn paard stijgen. En wanneer hij zou zijn weggereden, zou, wie het langst naar zijn schoenen keek, het slechtste af zijn.”

Men heeft in Vorstenbosch de voorspellingen van den kluzenaar steeds aandacht geschonken. Er waren er nog meer en veel ervan is reeds eerder uitgekomen. En toen in den tijd van 1914-'18 soms troepen door dit randgebied van de Peel trokken, waren er ouden van dagen, die er niet naar wilden kijken, gedachtig aan de voorspellingen. Een groot veldheer is door het Lendersgat gegaan en een koningin te paard. Maar nooit eerder woonde er in Vorstenbosch een smid met één oog en nooit was er in Uden een groot gebouw met een zijvleugel eraan, tot enkele jaren geleden aan het retraitehuis aldaar wegens uitbreiding een vleugel gebouwd moest worden. En de kerk van Vorstenbosch staat naar den verkeerden kant.

Niet alleen over den kluzenaar

vertelt onze gastheer. Nu hij eenmaal op zijn praatstoel zit, houdt hij niet op. Maar doet het ook niet goed om te hooren, dat Dirk-oom zaliger bij de groene jagers was geweest en dat hij op een keer, toen hij de wacht had betrokken, door den Koning was aangesproken? De Koning had gezegd: Jij bent een goed soldaat, want jij durft mij open aan te kijken. Waarop Dirk-oom had geantwoord: „Majesteit, we zijn toch allebei menschen?”

„Na lijden komt verblijden”

De tafel is inmiddels afgeruimd; de zoon is naar het land gegaan; het dochttertje volgt, niet voor het eerst, aandachtig het betoog van haar vader. Het is een levenswijze, deze man en men vraagt zich af, hoe men het geluk kan hebben, diep in het oude Brabant op een ongeregelde zwerftocht 'n mensch te ontmoeten, die uit den eenvoud van zijn leven zoo helder ziet, helder ook naar de toekomst. De harde arbeid op een karig opbrengend land, maakt in Brabant vele gestalten vroeg gebogen; de onbekommerdheid van de jeugd wordt er eerder dan in andere landstrekken van de gezichten verdreven. Maar de harten die er kloppen zijn vaak jong.

Er ligt hier geen kleed op de ruw houten tafel er hangt geen gordijn voor het raam; het kruisbeeld en de scheurkalender zijn de eenige versierselen aan den witgekalkten wand. In de kachel smeult een turf of houtblokje en verspreidt in de kamer een zoeten rookgeur, die alles doordringt.

Terwijl de oude boer onuitputtelijk is in het opdienen van aneddoten en gezegden en zijn dochter, die het verhaal wellicht eens zal moeten voortdragen, hem nu en dan in de rede valt en zegt: „Dat heeft de kluzenaar ook verteld”, kijken wij uit het raam naar het geploegde land en den horizon met populierentool. Geen uitzicht in Brabant of de blik wordt begrensd door deze geciseleerde boomcontouren. Straks zullen zij weer pepelen en ruischen in den zomerwind. Brabant is een land van veel zorgen, van hard en karig bestaan. Maar men vindt er menschen, die zeggen: „Na lijden komt verblijden, want het kwade kan niet van het goede winnen”.

En daarom is het goed, dat men dit land niet vergetel